

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України
"Про запобігання та протидію домашньому насильству"

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Світовою громадськістю насильство визнано однією з найбільш розповсюджених у світі форм порушення прав людини. Без подолання цього соціально-небезпечного явища неможливо створити умови для самореалізації людини, розвитку паритетної демократії, реалізації принципів рівних прав і можливостей кожного громадянина.

Як і для багатьох інших країн світу, ця проблема є досить гострою й для України. Загальновідомо, що в сім'ї закладаються основи буття людини, її духовні, моральні, світоглядні якості, а від психологічного здоров'я родини багато в чому залежить моральний стан суспільства. Поширення проявів насильства в сім'ї не лише руйнують гармонію і злагоду в родині та спричиняють сімейне неблагополуччя, а й виступають однією з передумов злочинності в суспільстві загалом. Насильницькі дії з боку членів власної родини завдають серйознішу психологічну та фізичну шкоду, ніж аналогічні діяння з боку сторонніх осіб. Вони порушують основний принцип життєдіяльності родини - безпечне та комфортне існування будь-якого її члена. Крім того, діти, які виростають в сім'ях де чиниться насильство у майбутньому можуть переносити цей негативний досвід у власне життя. Тому насильство в сім'ї є суспільною проблемою, яка має вирішуватися на рівні держави. Обсяг цього явища об'єктивно відображають статистичні дані структурних підрозділів у справах сім'ї, молоді та спорту місцевих державних адміністрацій. Так, протягом 2012 року до них надійшло 110002 звернень з питань насильства в сім'ї, з них стосовно жінок - 93402, чоловіків - 15902, дітей - 708.

З прийняттям 15 листопада 2001 року Верховною Радою України Закону України "Про попередження насильства в сім'ї" розпочато формування цілісної системи протидії сімейному насильству.

Водночас, як засвідчує практика його реалізації, механізм протидії насильству в сім'ї є не досить досконалим і дієвим, Закон містить певні прогалини, неузгодженості з іншими нормативно-правовими актами, що перешкоджають належному та ефективному його застосуванню.

2. Мета і завдання прийняття законопроекту

Метою і завданням цього законопроекту є удосконалення чинного законодавства України з питань попередження насильства в сім'ї, в тому числі щодо розширення кола осіб, на яких розповсюджується дія Закону, кола суб'єктів, на які покладається здійснення заходів із запобігання та протидії домашньому насильству та захисту дітей від насильства та жорстокого поводження з ними у сім'ї.

3. Основні положення законопроекту

Приведене у Сімейному кодексі України визначення сім'ї виключає з кола осіб, на яких розповсюджується дія Закону, колишнє подружжя, за умови спільного проживання.

З огляду на зазначене, законопроектом пропонується замінити визначення "насильство в сім'ї" та визначити його як "домашнє насильство".

Особливо нагальною є потреба щодо включення до кола суб'єктів, на які покладається здійснення заходів із запобігання та протидії домашньому насильству органів місцевого самоврядування, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, установ та закладів системи освіти, охорони здоров'я, а також установ та закладів, діяльність яких, відповідно до уставних документів, спрямована на запобігання та протидію домашньому насильству.

Також зазначеним проектом Закону передбачається удосконалення системи надання допомоги існуючою мережею діючих закладів, а саме: центрами медико-соціальної реабілітації осіб, які постраждали від домашнього насильства, центрами соціально-психологічної допомоги, центрами соціально-психологічної реабілітації дітей, притулками для дітей служб у справах дітей, іншими закладами.

Враховуючи, що суд в Україні виступає єдиним правозастосовуючим органом, який приймає рішення щодо обмеження основних прав і свобод особи у випадках, передбачених законодавством (зокрема, право користування житлом та іншими об'єктами права власності, свобода пересувань, право на невтручання в особисте і сімейне життя та інше), рішення щодо застосування тимчасового обмеження прав та направлення осіб, які вчинили домашнє насильство, для проходження корекційної програми пропонується покласти на суди.

Зазначеним законопроектом також пропонується обмежити застосування покарання у вигляді виправних робіт для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, натомість запроваджується покарання у вигляді громадських робіт.

Покарання у вигляді громадських робіт передбачає виконання порушником безоплатних суспільно корисних робіт у вільний від роботи чи навчання час і сприятиме саме його перевихованню.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Нормативно-правове регулювання у зазначеній сфері здійснюється відповідно до Конституції України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, законів України "Про попередження насильства в сім'ї", "Про охорону дитинства", "Про освіту", "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю", постанови Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 616 "Про затвердження Порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення

насильства в сім'ї або реальну його загрозу" (із змінами), розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.12.2010 № 2154-р "Про затвердження плану заходів з проведення Національної кампанії "Стоп насильству!" на період до 2015 року" (із змінами).

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття проекту Закону України не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" дасть змогу:

розширити коло осіб, на яких поширюється дія законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству;

виключити покарання у вигляді виправних робіт для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, натомість запровадити покарання у вигляді громадських робіт;

розширити перелік органів та установ, на які покладається здійснення заходів з питань попередження насильства в сім'ї та визначити обсяг їх повноважень у цій сфері;

законодавчо визначити "жорстоке поводження з дитиною в сім'ї", що належним чином забезпечить протидію насильству в сім'ї стосовно дитини.

**Міністр соціальної
політики України**

Наталія КОРОЛЕВСЬКА

" ____ " _____ 2013 р.